

Innst. 300 S

(2016–2017)

Innstilling til Stortinget fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Meld. St. 18 (2016–2017) og Dokument 8:44 S (2016–2017)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Berekraftige byar og sterke distrikt og Representantforslag fra stortingsrepresentantene Heidi Greni, Jenny Klinge og Ivar Odnnes om utredning av hvordan fordelingen av statlige arbeidsplasser påvirker regionale ulikheter

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Meld. St. 18 (2016–2017) Berekraftige byar og sterke distrikt

Regjeringa legg med Meld. St. 18 (2016–2017) fram ei melding til Stortinget om politikk for utvikling i byar og distrikt.

Det blir i meldinga vist til at regjeringa i Sundvolden-erklæringa varsla ein ny regionalpolitikk. Den legg mellom anna vekt på rammevilkåra for norske verksemdar og arbeidsplassar og ein meir aktiv storbypolitikk.

Det blir i meldinga peikt på at ulike stader har forskjellig utgangspunkt og moglegheiter. Difor er det naudsynt med ein politikk som kan tilpassast, som styrkjer samarbeid og gjev vekstkraft og likeverdige levekår i alle delar av landet.

Det blir vist til at meldinga er ei overordna melding som gjev eit samansett og kunnskapsbasert bilete av utfordringar og moglegheiter. Meldinga meislar ut kva retning regjeringa meiner det er rett å gå i for å oppnå ei berekraftig utvikling av byane og tettstadene, distrikta og regionane i Noreg.

Meldinga styrkjer innsatsen for å betre samarbeidet mellom ulike aktørar. Det blir vist til at kommunane er grunnmuren i det norske demokratiet, den

viktigaste planstyresmakta og førstelinje for næringsutviklinga. Gjennom nærleiken til innbyggjarane og næringslivet har kommunane lokalkunnskap som gjev gode føresetnader for å vere ein pådrivar i samfunns- og næringsutviklinga. Regjeringa styrkjer lokaldemokratiet ved å flytte makt og ansvar til kommunane. Den komande proposisjonen om kommune-reforma, som legg vekt på større og sterkare velferds-kommunar, vil vere eit viktig grep i ein ny politikk for byar og distrikt.

Regjeringa ynskjer ein heilskapleg forvaltningsstruktur som kan møte utfordringar i dag og i framtida. I Meld. St. 22 (2015–2016) Nye folkevalgte regioner – rolle, struktur og oppgaver foreslo regjeringa å gjennomføre ei regionreform frå 2020, samtidig med kommunereforma. Måla til regjeringa er å utvikle eit folkevalt mellomnivå som spelar godt på lag med stat og kommune, som kan gripe sentrale utfordringar i samfunnet og leggje til rette for utvikling og vekst i alle delar av landet. Regjeringa vil våren 2017 leggje fram ein proposisjon for ny inndeling for det regionalt folkevalde nivået, basert på det som blei vedteken under handsaminga av Meld. St. 22 (2015–2016) om ei styrking av samfunnsutviklarrolla og nye oppgåver for mellomnivået.

Det blir i meldinga vist til at regjeringa vil nytte fagkompetansen som finst på ulike stader i landet, og sikre ei meir balansert lokalisering av statlege arbeidsplassar. Spreiing av kompetanse er eit bidrag til å styrkje kunnskapsmiljø utanfor dei større byane. Regjeringa sin plan for lokalisering av statlege arbeidsplassar er lagd ved meldinga, som elektronisk vedlegg på nettsida til Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Meldinga i korte trekk

Regjeringa lanserer i meldinga nye mål for regional- og distriktspolitikken. Det blir peikt på at alle i Noreg skal ha likeverdige levekår same kvar dei bur. Regjeringa legg vekt på at befolkinga skal ha tilgang på grunnleggjande tenester uavhengig av kor dei bur. Tilgangen på meir spesialiserte offentlege tenester vil variere med lokalisering av tenestetilboda. Eit godt fungerande næringsliv er ein viktig føresetnad for velferd, levekår og livskvalitet i alle typar samfunn, både i byregionar og i spreiddbygde område. Ein treng eit aktivt og lønsamt næringsliv som innoverer og skaper arbeidsplassar. Samtidig er samansetjinga av befolkinga viktig for framtidig vekst og utvikling. Politikken skal leggje til rette for ei utvikling der ein tek vare på ressursane for framtidige generasjonar, og det skal vere eit mål å ha små skilnader mellom regionane i Noreg. Dette vil leggje til rette for å halde på hovudtrekka i busetjingsmønsteret.

Det går fram av meldinga at berekraftige byar og sterke distrikt kan dra nytte av kvarandre. Det finst ressursar over heile landet. Byane veks på grunn av høge fødselstal og innvandring, og urbaniseringa gjev moglegheiter for landet som heilskap. Byane gjev større tilgang på kompetanse og kapital, infrastruktur og tenester. I distrikta finn vi viktige ressursar som gjev grunnlag for industri og vekst. Fiskeri og havbruk har hatt sterk vekst dei siste åra, og gjeve ny aktivitet i mange småsenterregionar og spreiddbygde område langs kysten av Nord-Noreg, Trøndelag og Vestlandet. Samtidig dreg kunnskapsintensive tenestenæringar, gjerne lokaliserte i byar, nytte av eit sterkt, ressursbasert næringsliv i distrikta.

Regjeringa legg vekt på langsiktig omstillingsevne og eit konkurransedyktig næringsliv. Styrkt satsing på samferdsel og innovasjon, vekstfremjande skattelettar og forenkling i offentlig sektor stimulerer vekstkrafta i næringslivet. I tillegg vil regjeringa

- prioritere verkemiddel som styrkjer dei langsiktige føresetnadene for konkurranseevne og regional vekstkraft
- satse på verkemiddel som mobiliserer verksemdar til bruk av forskning i utviklingsarbeid
- gje insentiv til meir og betre samspel mellom universitets- og høgskulesektoren og arbeids-, samfunns- og næringslivet ved å leggje vekt på slike samarbeid i finansieringa av sektoren
- styrkje samarbeid og samordning på regionalt nivå gjennom vidare utvikling av regionale strategiar for vekst og tilgang på kompetanse i arbeidslivet
- sikre ei balansert lokalisering av statlege arbeidsplassar og nytte fagkompetansen som finst på ulike stader i landet

- at departementet vurderer bruk av avtalar mellom sektorstyresmakter og lokale/regionale styresmakter på stader med særskilde omstillingsutfordringar
- at departementet gjennomgår ansvaret for å handtere meir akutte omstillingsutfordringar
- sørgje for betre rettleiing om planlegging i kystnære sjøområde
- utvikle Nord-Noreg til ein av dei mest skapande og berekraftige regionane i landet

Tilgang til effektiv transport har mykje å seie for næringsutviklinga og omstillingsevna over heile landet. God infrastruktur mellom ulike knutepunkt for transport av gods er avgjerande for mange næringar for å nå viktige marknader. Berekraftig arealbruk og transportsystem medverkar til økonomisk aktivitet, sikrar klima- og miljøomsyn og fremjar sosial integrasjon. Betre arealbruk og miljøvenleg transport er sentrale element i det grøne skiftet i byane. Dei statlege planretningslinjene for samordna bustad-, areal- og transportplanlegging ligg til grunn for politikktutviklinga i denne meldinga.

For å lukkast vil regjeringa

- vere ein aktiv partnar i planlegging for ei framtidsretta og klimavenleg by- og tettstadutvikling i heile landet, der ein prioriterer høg arealutnytting i senter og nær knutepunkt for kollektivtransport
- samarbeide med byområda om å inngå byvekstavtalar for å sikre samordning mellom arealbruken og investeringane i transportsystema
- at lokalisering av statlege publikumsretta verksemdar og større statlege arbeidsplassar skal byggje opp om utviklinga i by- og tettstadsentera og i knutepunkta
- vidareføre forenklingsarbeidet med sikte på å leggje til rette for raskare bustadbygging. For å møte bustadbehovet er det særleg viktig å sjå på korleis det kan leggjast til rette for raskare, billigare og enklare utbygging i kompliserte fortetnings- og transformasjonsområde
- medverke med kunnskap, metodar og erfaringar frå utviklingsarbeid for å sikre naudsynt omsyn til helse og livskvalitet, og dermed sosial berekraft, i samordna bustad-, areal- og transportplanlegging.

Det blir i meldinga peikt på at utforminga av dei fysiske omgjevnadene har mykje å seie for kvar dagen og livsutfoldinga til folk. Gode offentlege rom og møteplassar kan fremje kontakt mellom menneske og er viktig for det sosiale livet på staden. Grøne område og korridorar opnar for rekreasjon, fysisk aktivitet og naturopplevingar. Ved å ta vare på kultur-

minne og kulturmiljø styrkjer ein særpreget og identiteten til byane og tettstadene. Arkitektur, historiske bygg og bymiljø er òg med på å skape identitet og opplevingar av senterområda. Dette er ressursar kommunane kan nytte for å utvikle klima- og miljøvenlege, attraktive by- og tettstadsenter, for innbyggjarar, næringsliv og turistar. Regjeringa er oppteken av å unngå aukande ulikskapar mellom grupper av befolkninga og å medverke til gode og inkluderande lokalsamfunn. Nye erfaringar, innovative arbeidsformer og modellar som blir utvikla i områdesatsingane, vil gje læring og innspel til utarbeiding av ny statleg politikk.

For å lukkast vil regjeringa

- leggje til rette for gode og inkluderande lokalsamfunn med vekt på sosial berekraft i utsette byområde gjennom områdesatsingar, styrkje og vidareutvikle oppvekstenester, sysselsetjingstenester og nærmiljøkvalitetar og støtte opp under frivillig arbeid som førebyggjer einsemd og fremjar sosial inkludering.
- halde fram arbeidet med dei eksisterande områdesatsingane og fortløpande vurdere samarbeid med andre byar der utfordringane er særleg store
- støtte opp om kommunar og andre aktørar som ynskjer å prøve ut nye løysingar og verktoy for frivillig forpliktande sentrumssamarbeid
- opne for at ein tiltakshavar som har søkt om permanent bruksendring, kan gå attende til opphavleg bruk. Regjeringa vil vurdere om det er mogleg å gjere fleire endringar i nasjonalt regelverk som kan gjere det enklare å ta i bruk tomme lokale mellombels til andre føremål enn det dei er regulerte til, og vurdere behov for betre rettleiing på feltet
- styrkje rettleiinga for kvalitet og attraktivitet i dei bygde omgjevnadene med sikte på auka livskvalitet og eit godt liv for alle uavhengig av alder og funksjonsnivå
- auke medvitet og styrkje arbeidet for at kulturarven og andre miljøgode skal vere ein ressurs i by- og tettstadarbeidet, gjennom tilrådingar om korleis bevaring, bruk og utvikling kan medverke til god stadutvikling.

I meldinga blir det vist til at regjeringa styrkjer distrikta gjennom ein aktiv distriktpolitikk. Ei rekke sektorar er viktige for ein aktiv distriktpolitikk, slik som den generelle nærings- og samferdselspolitikken. Mindre arbeidsmarknader har likevel meir utfordrande føresetnader for omstilling enn større arbeidsmarknader, på grunn av små lokale marknader og lange avstandar, få næringsaktørar og mangel på finansinstitusjonar og kompetansemiljø. Dette gjer

det naudsynt med ein nasjonal ekstrainsats i distrikta.

I distrikta vil regjeringa

- halde fram med ein særleg innsats for næringsliv i område med særskilde utfordringar, i tillegg til politikken som gjeld heile landet. Ordninga med differensiert arbeidsgjevaravgift er ein sentral del av politikken
- prioritere finansielle verkemiddel som investeringsstøtte og verksemdsutviklingstilskot
- føre næringshageprogrammet vidare som eit viktig distriktpolitisk verkemiddel
- forenkle utmarksforvaltninga slik at det blir enklare å drive berekraftig næringsverksemd basert på naturressursar i utmark og fjell
- styrkje rettleiinga om planlegging i fjell og utmark
- medverke til grunnleggjande kommersielle tenestetilbod i tynt busette område gjennom Merkur-programmet
- utløyse lokal utviklingskraft i distrikta gjennom innsats som legg til rette for næringsutvikling og tiltak som medverkar til å inkludere tilflyttarar.

Det blir i meldinga peikt på at planlegging etter plan- og bygningslova er ein av nøklane til berekraftig utvikling i heile landet. Gjennom planlegginga skal kommunane og fylkeskommunane, saman med andre regionale og lokale aktørar, peike ut ei retning for samfunnsutviklinga. Dei må ta utgangspunkt i regionale og lokale føresetnader og nasjonale rammer og mål, og kome fram til strategiar og tiltak for å utvikle samfunnet i den retninga dei ynskjer. I dette arbeidet skal dei samarbeide med andre aktørar og ta utgangspunkt i aktuelle utfordringar og nasjonale rammer og mål. Bruk av ny teknologi i planlegging og samfunnsutvikling vil medverke til ei framtidsretta og berekraftig utvikling.

I planprosessane må det leggjast til rette for samordning og avveging av ulike interesser og omsyn. Det gjev grunnlag for avgjerder som er godt forankra og står seg over tid, og som sikrar at planane kan gjennomførast. Planlegging er eit av dei viktigaste verktoya til folkevalde organ på kommunalt og regionalt nivå. Dei folkevalde må difor utøve leiarskap i planprosessane og i gjennomføring av planane.

For å lukkast vil regjeringa

- arbeide for ytterlegare harmonisering og samordning av plan- og bygningslova og tilgrensande sektorlover
- medverke til å styrkje samfunnsplanlegginga i kommunane gjennom betre rettleiing og vurdere tiltak for å gjere det mogleg å rullere samfunnsdelen av kommuneplanen raskare

- styrkje medverknad frå folk flest i heile planprosessen mellom anna gjennom betre tilrettelegging for digitale løysingar
- føre vidare innsatsen for styrkt samordning i planprosessane med tiltak som skal medverke til tidleg dialog, betre samordning av ulike interesser og betre handtering av konflikter i planprosessane
- forlenge forsøket med samordning av statlege motsegner til kommunale planar og avklare vidare oppfølging
- gjere statistikk om arealutvikling i kommunar og fylke meir tilgjengeleg ved å lansere «arealprofilar» som eit nytt verktøy for planlegginga
- vidareføre arbeidet med digitalisering og forenkling av plan- og byggjesaksprosessane som eit særskilt satsingsområde

Det blir i meldinga vist til at meldinga er blitt til i ein open prosess der alle har hatt høve til å kome med innspel. Desse er gjorde tilgjengelege på nettsida www.byerogdistrikter.no. I alt 56 innspel blei sende inn til nettsida frå kommunar og fylkeskommunar, privatpersonar, verksemdar og medlems- og interesseorganisasjonar. I tillegg blei det arrangert ti innspelsmøte over heile landet. Her fekk deltakarar frå store og små verksemdar, offentleg forvaltning og utdanningssektoren møte kommunal- og moderniseringsministeren og tilsette i departementet.

Det blir i meldinga vist til at innspelsmøta og innspel til nettsida har hatt stor verdi for meldingsarbeidet. Tema som tilgang på relevant utdanning og arbeidskraft, samarbeid mellom verksemdar og akademia, gode regionale transportløysingar, gode arealplanar, levande sentrum og overgang til eit samfunn med lågare utslipp har gått igjen. Vidare syner diskusjonane på innspelsmøta at temaa heng saman og derfor må løysast på tvers av faggrenser og forvaltningsnivå.

Eit døme er forholdet mellom utdanningstilbodet og behovet for arbeidskraft blant verksemdar i regionen. Dette har òg gått igjen i mange av innspela til nettsida. God oversikt over kompetansebehov i lokale og regionale arbeidsmarknader er vesentleg for å kunne styrkje koplinga mellom utdanningstilboda og verksemda.

Det blir i meldinga vist til at kompetanse og kapasitet òg er viktige faktorar i planlegginga. Oppdaterte arealplanar er ein føresetnad for å gjere gode avvegingar om berekraftig bruk, leggje til rette for berekraftig transport, tiltrekke seg nye verksemdar og gjere det føreseieleg for innbyggjarane kva utvikling dei kan vente i området dei bur i. Frå Nord-Noreg kom det fleire innspel om kor viktig det er med oppdaterte arealplanar også for sjøområda.

Ved fleire høve tok deltakarane opp korleis by og distrikt kan spele kvarandre gode. For nye næringar, til dømes havbruksnæringa, er byar og tettstader med levande sentrum og gode offentlege tenester, viktig for å trekkje til seg rett arbeidskraft. Reiselivsnæringa peikte på at operatørane treng attraktive byar og tettstader som utgangspunkt for reise- og friluftsliv i til dømes fjell og utmark. Samspelet mellom byane og dei kringliggjande kommunane blei trekt fram som avgjerande for ei vidare berekraftig utvikling.

Kva for moglegheiter som ligg i automatisering og digitalisering, var òg eit tema som gjekk att. Innlandet trekte særleg fram bioøkonomien sin innverknad på eit grønt skifte i Noreg. Over heile landet la deltakarar vekt på koplinga mellom fysiske og digitale møteplassar, og korleis digitale sosiale nettverk kan supplere fysiske møtestader og knyte grunderar i by og distrikt tettare saman.

Det blir i meldinga peikt på at nye tiltak i meldinga som har økonomiske konsekvensar, blir dekte innanfor gjeldande budsjetttrammer. Tiltaka er alt omtalte i departementets budsjettproposisjon for 2017. Dei ulike tiltaka i meldinga har samla sett små administrative konsekvensar og blir dekte innanfor gjeldande budsjetttrammer.

Sjå meldinga for nærare omtale av drivkrefter og utfordringar – og av politikken for berekraftige byar og sterke distrikt.

1.2 Dokument 8:44 S (2016–2017) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Heidi Greni, Jenny Klinge og Ivar Odnes om utredning av hvordan fordelingen av statlige arbeidsplasser påvirker regionale ulikheter

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen igangsette en offentlig utredning om hvordan fordelingen av statlige arbeidsplasser påvirker regionale ulikheter på områder som utdanningsnivå, sosiale forskjeller og sysselsetting.»

Forslagsstillerne viser i dokumentet til at regionale ulikheter i helse, levekår og sysselsetting har bakenforliggende årsaker knyttet til variasjoner i arbeidslivet. Det er derfor en viktig samfunnsoppgave å utvikle et variert arbeidsliv i alle deler av landet. Mye kan tyde på at utviklingen går i motsatt retning.

I dokumentet pekes det på at statlige arbeidsplasser i liten grad er vurdert opp mot politiske målsettinger om et variert arbeidsliv i hele landet. For å få et bredere og bedre grunnlag å vurdere statlig lokaliseringspolitikk på, er det behov for mer kunnskap om effektene av lokaliseringen av statlige arbeidsplasser. Spørsmål det er viktig å få svar på, er:

- Gir lokalisering av statlige arbeidsplasser ringvirkninger for lokalisering av privat virksomhet?
- Hvilke ulikheter er det i utdanningsnivå mellom statlige arbeidsplasser, kommunale arbeidsplasser og arbeidsplasser i privat sektor?
- Hvordan er forholdet mellom kvinner og menn i statlig, kommunal og privat virksomhet?
- Hvilken betydning har kompetansenivået i arbeidsstyrken i et lokalsamfunn for hvilke utdanningstilbud ungdommen søker seg til?

Det vises for øvrig til dokumentet for en nærmere beskrivelse av forslaget.

2. Komiteens behandling

Komiteen avholdt 13. mars 2017 en felles høring for sakene. Følgende deltok på høringen: Sametinget, KS, NHO, Østfold fylkeskommune, Hedmark fylkeskommune, Nordland fylkeskommune, Fjellnettverket, Narvik kommune, Kongsvingerregionen, Yrkesorganisasjonenes sentralforbund (YS), Juristforbundet Stat, Norsk tjenestemannslag (NTL), Norges eiendomsmeglerforbund, Eiendom Norge, Boligprodusentenes Forening, Norske Boligbyggelags Landsforbund (NBBL), Byggenæringens Landsforening, Norske Arkitekters Landsforbund, Design og arkitektur Norge (DOGA), Norsk Eiendom og Grønn Byggallianse, KA – Arbeidsgiverorganisasjon for kirkelige virksomheter, Naturvernforbundet, Spire, Frivillighet Norge, Elektronisk Forpost Norge. I tillegg har komiteen mottatt skriftlige innspill til komiteen.

3. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jan Bøhler, Stine Renate Håheim, Stein Erik Lauvås, Helga Pedersen, og Eirin Sund, fra Høyre, Frode Helgerud, Frank J. Jenssen, Bjørn Lødemel og Ingjerd Schou, fra Fremskrittspartiet, Mazyar Keshvari og lederen Helge André Njåstad, fra Kristelig Folkeparti, Geir Sigbjørn Toskedal, fra Senterpartiet, Heidi Greni, fra Venstre, André N. Skjelstad, og fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen, viser til Meld. St. 18 (2016–2017) og Representantforslag 44 S (2016–2017).

Meld. St. 18 (2016–2017)

Regionenes styrker

Komiteen viser til Meld. St. 18 (2016–2017) «om berekraftige byar og sterke distrikt».

Komiteen er enig i at ulike steder i Norge har ulike utfordringer og muligheter. Det er derfor vesentlig at den nasjonale politikktutforminga også tar høyde for dette, og legger opp til at de ulike regionene og landsdelene kan videreutvikle seg ut fra sine egne fortrinn.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre vil understreke at det må være et av hovedpoengene med den forestående regionreforma, og vil fremme av realisering av mange av de gode målsettingene i denne stortingsmeldinga vil avhenge av en god gjennomføring av regionreforma. Flertallet er av den oppfatning at sterke regioner som kan videreutvikle egne fortrinn, er noe av det viktigste for en god distriktpolitikk i Norge.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, stiller seg i lys av dette kritisk til at regjeringa konsekvent har kuttet og omfordelt fylkeskommunenes regionale utviklingsmidler i de siste årenes forslag til statsbudsjett. Dette flertallet vil understreke at slike virkemidler er nødvendige for sterke regioner, og forutsetter at lignende virkemidler blir stilt til rådighet for de nye regionene.

Medlemene i komiteen frå Høgre og Framstegspartiet viser til at regjeringa på same tid som ein reduserer midlane til regional utvikling, har auka midlane til den breie distriktpolitikken, til dømes til ei sterk satsing på fylkesvegane. God og effektiv infrastruktur er heilt grunnleggjande for utviklinga av sterke regionar og avgjerande for å kunne oppretthalde den gode regionale balansen vi har i Norge.

Prioritering av infrastruktur er eit godt døme på betydninga av ein brei sektorpolitikk. Desse medlemene støttar regjeringa i at politikk for sterke regionar føreset både god sektorpolitikk og tydelig, målretta ekstrainsats.

Generelle merknader frå Høgre og Framstegspartiet

Medlemene i komiteen frå Høgre og Framstegspartiet viser til at regjeringa i Sundvolden-erklæringa varsla ein ny regionalpolitikk. Den legg mellom anna vekt på rammevilkåra for norske verksemdar og arbeidsplassar og ein meir aktiv storbypolitikk. Målsettinga med regjeringa sin regional- og distriktpolitikk er regional balanse gjennom vekstkraft, likeverdige levekår og berekraftige regionar i heile landet. Desse medlemene viser til at eit godt fungerande næringsliv er ein viktig fø-

resetnad for velferd, levkår og livskvalitet i alle typar samfunn, både i byregionar og i spreiddbygde område. Ein treng eit aktivt og lønsamt næringsliv som innoverer og skaper arbeidsplassar.

Desse medlemmene viser til at det finst ressursar over heile landet og at berekraftige byar og sterke distrikt kan drage nytte av kvarandre. Byane veks på grunn av høge fødselstal og innvandring, og urbaniseringa gjev moglegheiter for landet som heilskap. Byane gjev større tilgang på kompetanse og kapital, infrastruktur og tenester. I distrikta finn ein viktige ressursar som gjev grunnlag for industri og vekst. Veksten i folketal skuldast ofte innvandring. Fiskeri og havbruk har hatt sterk vekst dei siste åra, og gjeve ny aktivitet i mange småsenterregionar og spreiddbygde område langs kysten av Nord-Noreg, Trøndelag og Vestlandet.

Desse medlemmene legg til grunn at vi skal ha levande lokalsamfunn med trygge arbeidsplassar, gode barnehagar og skular, helse- og omsorgstilbod i heile Noreg. Ulike stader har forskjellig utgangspunkt og moglegheiter. Derfor er det naudsynt med ein politikk som kan tilpassast, som styrkjer samarbeid og gjev vekstkraft og likeverdige levkår i alle delar av landet.

Desse medlemmene viser til at regjeringa vil nytte fagkompetansen som finst på ulike stader i landet og sikre ei meir balansert lokalisering av statlege arbeidsplassar. Spreiing av kompetanse er eit bidrag til å styrkje kunnskapsmiljø utanfor dei større byane. Desse medlemmene viser til at det i perioden 2013–2016 er teke avgjerd om å flytte ut eller etablere meir enn dobbelt så mange statlege arbeidsplasser utanfor Oslo som under den raud-grøne regjeringa i åra 2009–2013. Planen som er lagd ved meldinga, viser at dei borgarlege partia også har ambisjonar om å forsterke arbeidet med å lokalisere statlege arbeidsplasser i heile landet.

Desse medlemmene viser til at meldinga styrker innsatsen for å betre samarbeidet mellom ulike aktørar. Det blir mellom anna vist til at kommunane er grunnmuren i det norske demokratiet, den viktigaste planstyresmakta og førstelinje for næringsutviklinga.

Desse medlemmene viser til at ei god utvikling i heile landet er avhengig av eit godt samspel mellom næringslivet og befolkninga i byar og distrikt. Gode kommunikasjonar mellom byane og område med spreidd busetnad bidreg til å skape sterkare felles bu- og arbeidsområder, og det legg til rette for effektive og raske leveransar av varer og tenester i heile landet. Desse medlemmene meiner derfor at regjeringa si kraftfulle satsing innanfor samferdselssektoren og annan infrastruktur har ført til viktige løft for utviklinga av bysamfunn og bygder i heile landet, og at dette er ei satsing som vil halde fram.

Generelle merknader fra Arbeiderpartiet

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet står for en politikk som skal ta hele Norge i bruk, hvor vi skaper nye arbeidsplasser over hele landet, gode lokalsamfunn og nærmiljøer både i distriktene og i byene og hvor alle opplever et godt tilgjengelig velferdstilbud med gode skoler, trygg eldreomsorg og kvalitet i helsetjenestene.

Disse medlemmer mener byene og lokalsamfunnene i distriktene er gjensidig avhengig av hverandre. Derfor er det for disse medlemmer ingen motsetning mellom sterke byer og sterke distrikter. Byene trenger livskraftige distrikter – og distriktene trenger sterke regionsentre og byer. Det er summen av hva vi skaper i hele landet som er grunnlaget for Norges velstand og velferd. Et land med arbeid og bosetting over hele landet er fundamentet for et sterkt fellesskap og for vår felles identitet. Derfor er Arbeiderpartiet både byenes og distriktenes parti. I generasjoner har vi vist at Norge lykkes best når vi står sammen – by og land, hand i hand.

Disse medlemmer viser til at for første gang i historien bor over halvparten av verdens befolkning i byer. Urbaniseringen skjer raskt og den skjer over hele verden. Disse medlemmer vil at folk skal kunne bosette seg der de selv ønsker. Sterke markedskrefter bidrar til sentralisering og økte forskjeller. Skal valgfriheten være reell må det finnes gode muligheter for jobb, bolig og velferd, både i byene og i distriktene.

Disse medlemmer vil peke på at politiske vedtak gjennom fire år med Fremskrittspartiet og Høyre i regjering har ført til at forskjellene i Norge øker, både mellom folk, kommuner og landsdeler. Skattekutt til dem som har mest fra før gir milliarder til de mest velstående i noen få områder i Norge. Når nærings- og distriktpolitiske satsinger svekkes, reduserer det også mulighetene for utvikling i de ulike landsdelene. Samtidig opplever byområdene stort press på boliger, velferdstilbud og infrastruktur på grunn av stor tilflytting. Også byene merker regjeringens manglende innsats mot arbeidsløshet og mangler i velferdstilbudet.

Disse medlemmer viser til at gjennom bevisst satsing har Norge i mange år lykkes i å opprettholde spredt bosetting og verdiskaping i hele landet. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet vil

- Skape arbeid til alle og trygge, lønnsomme arbeidsplasser i hele landet.
- Gi alle barn gode oppvekstvilkår.
- Utvikle trygge og gode lokalsamfunn med muligheter for arbeid, bolig og gode velferdstjenester for alle - både i distriktene og byene.

- Sørge for god infrastruktur og transportmuligheter over hele landet.
- Sikre et godt samspill mellom byene og distriktene.

Generelle merknader fra Senterpartiet

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener distriktpolitikken skal ha som overordnet mål å opprettholde hovedtrekkene i bosettingsmønsteret.

Under den rød-grønne regjeringen ble det oppnådd folkevekst også i Distrikts-Norge. Under den sittende regjering har utviklingen igjen snudd i negativ retning. Ved regjeringsskiftet i 2005 hadde bare 84 av 304 kommuner innenfor det distriktpolitiske virkeområdet (DPV) folkevekst. Etter åtte år med rød-grønn regjering var utviklingen snudd, og i 2013 var det folketallsvekst i hele 186 av kommunene innenfor det distriktpolitiske virkeområdet. Ved utgangen av 2015 var kommuner med folketallsvekst innenfor dette området igjen redusert – fra 186 til 153. Dette er en trussel for hele landet. Redusert bosetting i distriktskommunene svekker mulighetene til høy verdiskaping basert på vårt ressursgrunnlag. Samtidig øker presset på de største byene, der problemene oppstår i form av boligkøer, trafikkproblemer og økt forurensning.

Dette medlem mener de distriktpolitiske virkemidlene må styrkes, ikke svekkes, slik regjeringen Solberg har gjort. Ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift, som er vårt viktigste distriktpolitiske virkemiddel økonomisk sett, er lagt om som følge av krav etter EØS-avtalen. Bevilgningene til regional- og distriktpolitikk over Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett er redusert med 47 pst. etter regjeringsskiftet i 2013. For å bidra til ny vekst og utvikling i distriktene har det avgjørende betydning at den differensierte arbeidsgiveravgiften opprettholdes og at bevilgningene til regional- og distriktpolitikk minst øker til nivået under den rød-grønne regjeringen.

VEKSTKRAFT OG LIKEVERDIGE LEVEKÅR I DISTRIKTENE.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at regjeringen har satt i verk en rekke sentraliserende reformer som har ført til større ubalanse i arbeidsplassutvikling og bosetting mellom de største byene og distriktene. Politireformen, kommunereformen, forslag til nedlegging av skattekontor, forslag til endret regioninndeling av Innovasjon Norge og Nav er eksempler på dette. Regjeringen sier i stortingsmeldingen at det er behov for nye mål for regional- og distriktpolitikken. Disse målene er ikke tydelig formulert, men må forstås som at det skal legges mindre vekt på å opprettholde bosetting og arbeidsplasser i alle deler av landet og større vekt på

det som kalles bærekraftige regioner. Stortingsmeldingen om bærekraftige byer og sterke distrikt legger med det opp til en videreføring av regjeringens sentraliseringspolitikk.

Dette medlem viser til Senterpartiets distrikts- og regionalmelding som ble lagt fram av Senterpartiet i januar 2017. I meldingen oppsummeres Senterpartiets distriktpolitikk gjennom følgende tiltak:

1. Distriktpolitikken skal ha som overordnet mål å opprettholde hovedtrekkene i bosettingsmønsteret. Bosetting i hele landet er en sentral del av Norges egenart og representerer en historisk og kulturell arv, og muliggjør samtidig høy utnyttelse og bærekraftig forvaltning av norske ressurser.
2. Kommunesammenslåinger som gjennomføres mot kommunenes vilje, må reverseres. En ny regjering etter valget 2017 må endre reformer som Høyre/Fremskrittspartiet-regjeringen gjennomførte for å «smøre» kommunereformen, uten av det straffer kommuner som frivillig har slått seg sammen. Kommunenes inntektssystem må gjennomgås.
3. Det må stimuleres til nye virksomheter ved at kommuner og fylkeskommuner gis rammer til å støtte næringsetablering. Innovasjon Norge, kommunale næringsfond og regionale utviklingsmidler gjennom fylkeskommunene er viktige virkemidler i dette. Bruken av offentlige utviklingsmidler må gjennomgås for å minimalisere andelen som går til administrasjon.
4. En ny regjering etter valget 2017 må gå gjennom hvilke statlige institusjoner som kan lokaliseres utenfor storbyområdene.
5. Paris-avtalens mål må ligge til grunn for utforming av norsk politikk på alle samfunnsområder – også distriktpolitikken. Men det skal en vesentlig økning i avgiftspolitikken til for å oppnå endret adferd og utslippsreduksjoner. Senterpartiet mener derfor det er viktigere å støtte mer virkningsfulle tiltak som CO₂-fond for næringslivet og transportsektoren, samt kjøping i områder med god kollektivdekning.
6. Grønn omstilling i næringslivet må støttes gjennom å gi Enova, Investinor, Innovasjon Norge med flere, større ressurser og virkemidler for å bidra til omstilling.
7. Skogbruket er en del av klimaløsningen. Det må stimuleres til økt avvirkning og planting gjennom skattelovgivningen, avskrivingsregler og muligheter for fondsavsetninger. Forskning og utvikling av nye bruksområder for trefiber må gis større oppmerksomhet og økonomisk støtte. Det

- settes krav til 20 prosent biodrivstoff i omsatt drivstoff.
8. Det må satses på mineralnæringen. En strategi for mineralnæringen må vedtas og behandlingstiden for søknader om uttak av mineralforekomster må reduseres vesentlig.
 9. Norsk matproduksjon må sikres gjennom et sterkt importvern og en konkurranselovgivning som svekker kjedemakt i dagligvarebransjen. Landbrukssamvirkets rolle i markedsregulering og deres ansvar for å ta imot produksjonen fra små og store produsenter i ulike deler av landet, må videreføres.
 10. Kommuner skal kunne pålegge arealavgift og eiendomsskatt på oppdrettsanlegg.
 11. Råfiskloven og deltakerloven må videreføres, og kystflåten må sikres gode vilkår.
 12. For sitt arbeid med tilrettelegging for allmenhetens utøvelse av et allsidig friluftsliv i statsallmenningene skal fjellstyrene sikres en statlig grunnfinansiering slik at de kan opprettholde nødvendig kompetanse og kapasitet for å videreføre og øke dette arbeidet. I oppfølgingen av fjell-lovutvalgets arbeid, må inntektene fra naturressursene i statsallmenningene, unntatt skogsdrifta, sikres med en 50-50 fordeling mellom grunneierfondet og fjellkassen.
 13. Gode samferdselsløsninger er avgjørende for å sikre et aktivt næringsliv i hele landet. Ved neste rullering av NTP må veksten i inneværende planperiode videreføres. Redusert klimautslipp fra transportnæringen stimuleres best gjennom overgang til lavutslippsbiler.
 14. Den digitale allemannsretten må legges til grunn for en betydelig styrking av bevilgningene til bredbåndsutbygging og for å sikre mobildekning til alle. Bevilgningene til bredbånd og mobildekning må økes betydelig i neste stortingsperiode. Midlene fra Nasjonal kommunikasjonsmyndighet som går ut til kommunene og som bidrar til spleiselaget for å bygge ut fiber og nett, må økes vesentlig.
 15. Senterpartiet mener Norge må opprettholde en spredt struktur på studiestedene innenfor høyere utdanning.
 16. Norske forskningsmiljøer må i større grad speile den samfunnsstruktur og verdiskapingskjede som preger vårt land. Regionale forskingsfond må styrkes.
 17. Senterpartiet mener arbeidslivet må forpliktes sterkere til å tilby lærlingplasser. Kommunene må følge opp målene om minimum tre lærlinger per 1 000 innbyggere. Offentlige innkjøp av en viss størrelse der det er flere tilbydere, må ha krav om at bedriften har lærlinger. Lærertilskuddet må økes.
 18. Det må skje en bedre spredning av statlige arbeidsplasser. Nye statlige institusjoner og arbeidsplasser må i stor grad lokaliseres i regioner utenom hovedstaden. Målsettingen er å få en statlig lokaliseringsspolitikk som er sentraliseringsdempende, ikke sentraliseringsfremmende.
 19. Det må gjennomføres en offentlig utredning om hvordan fordelingen av offentlige kompetansearbeidsplasser påvirker regionale ulikheter på samfunnsområder som utdanningsnivå, sosiale forskjeller og sysselsettingsnivå.
 20. Offentlig forvaltningsmyndighet må endres ved overføring fra statlig byråkrati til det lokale folkestyre. Kontroll- og rapporteringskrav må reduseres til fordel for mer tillitsbaserte systemer.
 21. Differensiert arbeidsgiveravgift er vårt viktigste distriktspolitiske virkemiddel. Ordningen må videreføres også etter 2021, om nødvendig ved at Norge bruker EØS-avtalens vetorett. Effekten av differensiert arbeidsgiveravgift må også komme kommunene til gode, og skal ikke trekkes fra rammetilskuddet til kommunene.
 22. Samhandlingsreformen innen helse og omsorg må gjennomføres med oppgaveoverføring til kommunene. Det må satses på distriktmedisinske sentre, både innen somatikk og rus/psykiatri, og et større kommunalt ansvar for habiliteringstilbudet, gjerne gjennom et samarbeid mellom flere kommuner. Statlige tilskudd til nye sykehjems- og omsorgsplasser videreføres, slik at det fortsatt gis tilskudd til ombygging og rehabilitering.
 23. Senterpartiet vil ha en stortingsmelding som målretter bypolitikken, ser på samspillet mellom byer og omland, omhandler hovedstadens rolle og utfordringer og legger føringer for deltakende stedsutvikling.

Generelle merknader fra Venstre

GRØNN BY- OG STEDSUTVIKLING

Komiteens medlem fra Venstre peker på at stadig flere av oss lever livene våre i byer og på tettsteder. Grønne byer og tettsteder hjelper oss som privatpersoner med å slippe ut mindre klimagasser hver eneste dag. Venstre mener det er statens og kommunenes ansvar å tilrettelegge for at vi kan leve grønnere liv.

Dette medlem viser til at Venstres hovedmål for å skape grønnere hverdag er å

- sørge for at det blir førstevalget for flere å sykle, gå eller kjøre kollektivt i hverdagen
- legge til rette for flere grønne bygg, som ikke bruker, men produserer, energi
- gi kommunene mulighet til å stille krav til miljø- og klimahensyn i planarbeidet gjennom endringer i plan- og bygningsloven. I dag har

ikke kommunene mulighet til å stille slike krav overfor utbyggere eller forslagsstillere av private reguleringsforslag.

Dette medlem mener at for at det skal være mulig å leve så miljøvennlig som mulig, må byer og tettsteder planlegges og bygges slik at behovet for å reise med bil reduseres. Det må være kort vei til nærmeste kollektivtilbud og korte avstander mellom boliger, butikker, barnehager og arbeidsplasser. På den måten kan flere som bor i byer og tettsteder velge å gå, sykle eller reise kollektivt i hverdagen. Dette medlem mener at det er kommunene som gjør den viktigste jobben for en bærekraftig stedsutvikling. De fleste kommuner mangler imidlertid ressursene til å drive grundig areal- og samfunnsplanlegging. Plasseringen av boliger, butikker og kontorarbeidsplasser legger føringer for hvor og hvordan folk reiser og beveger seg i hverdagen. Dette medlem mener at de fleste kommuner imidlertid mangler nødvendig kapasitet til grundig areal- og samfunnsplanlegging. 61 prosent av landets kommuner har et halvt årsverk eller mindre for å drive samfunnsplanlegging. Dette medlem ønsker å sikre økt plan- og arkitekturkompetanse i kommunene.

Dette medlem er bekymret over at stadig flere steder i Norge har for dårlig luftkvalitet. Forurensning øker risikoen for at barn får astma og forverrer helsen til mennesker med luftveis- og hjerte- og karsykdommer. Trafikk er den største kilden til luftforurensning. Venstre vil derfor prioritere gående, syklende og kollektivtrafikk i og rundt byer og tettsteder.

Dette medlem mener klimaendringene blant annet vil føre til økende temperaturer, mer nedbør og høyere havnivå. Et klimatilpasset samfunn er i stand til å begrense eller unngå skader som følge av klimaet. Derfor mener dette medlem kommunen må ta ansvar for å definere områder som ikke bør bygges ut. I tillegg må kommunene dimensjonere anlegg og legge inn bufferområder blant annet rundt boligområder, grønnstruktur, skiløyper og turveier. Dette medlem mener staten må ta et større ansvar for å koordinere og finansiere klimatilpasning på tvers av kommunegrenser. Bygninger står for en tredjedel av alle klimagassutslipp i verden og 40 prosent av energiforbruket vårt. Derfor mener dette medlem at bygninger bør utformes og planlegges med en grønn grunntanke.

Dette medlem mener at grønn by- og stedsutvikling ikke bare handler om bygninger og veier, men også om natur, landskap og jord. I Norge bruker vi bare en svært liten del av landarealene våre til å dyrke mat, men stadig mer av disse arealene blir brukt til å bygge veier, kontorer, butikker og boliger. Verdifulle naturverdier blir satt opp mot nærings- og

energiinteresser, og forsvinner som følge av kortsiktige prioriteringer i kommunene. Dette medlem mener at god arealpolitikk er en politikk som sørger for at vi bruker den gode matjorda til å produsere mat, og som tar vare på friområder og møteplasser som skaper gode byer og tettsteder der folk kan leve gode og miljøvennlige liv. Derfor vil dette medlem legge til rette for mer urbant landbruk, andelslandbruk, dyrking i byer og kolonihager.

GRØNN DISTRIKTSUTVIKLING

Komiteens medlem fra Venstre mener det er viktig å fordele makt og ressurser over hele landet. Norge er langstrakt, med et stort mangfold og unike muligheter for bærekraftig bosetting og verdiskaping, i både by- og distriktsregioner. Det betyr samtidig at utfordringene er sammensatte. Dette medlem mener derfor det er viktig med en differensiert distriktspolitikk, basert på regionale fortrinn og løsninger, i sterke folkevalgte regioner.

Derfor mener dette medlem at det er nødvendig å endre kommune- og regionstrukturen, for at kommunene og fylkene kan ta flere oppgaver og skape gode og likeverdige velferdstilbud. Slik kan ubalanse unngås, hvor staten sentraliserer bort regionale arbeidsplasser og river bena under et mangfoldig arbeidsmarked og vekstgrunnlag.

Dette medlem ønsker en distrikts- og regionalpolitikk som tror på det regionale Norge, med mobilitet, ny teknologi og lokalt funderte industrielle klynger som grønne, skapende drivkrefter. Dette medlem ønsker derfor å flytte ut eller etablere nye statlige arbeidsplasser utenfor Oslo som virkemiddel for å skape brede bo- og arbeidsmarkeder i regionene. Dette medlem ønsker å gi gode rammevilkår til kommunene som lokal tjenesteprodusent og som utviklingsaktør i regionene. Dette medlem ønsker å styrke regionsentrene og tettsteder som lokal tjenesteprodusent og som utviklingsaktør i regionene. Dette medlem ønsker å ivareta de mindre kommunene som ikke kan hente gevinster ved sammenslåing/samarbeid. Dette medlem vil prioritere regionale utviklingsmidler og støtte opp under regionale innovasjonstrukturer. Dette medlem vil sikre god bredbåndsutbygging / digital infrastruktur også i områder der det ikke er kommersielt lønnsomt. Dette medlem vil føre en differensiert landbrukspolitikk med plass til både store og små. Dette medlem vil ivareta lokalt eierskap i en global verden, f.eks. innenfor kystnæringer / maritime næringer. Dette medlem vil sikre regionale utdanningsstrukturer. Dette medlem vil legge til rette for bruk av elbil og hybridbiler i landlige områder, bl.a. gjennom en offensiv satsing på hurtigladestasjoner langs ferdsselsårer som binder sammen tettsteder også utenfor de større byene.

Generelle merknader fra Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Norge er et land med rike ressurser. Ressursene tilhører fellesskapet og generasjonene etter oss. Vi har en unik mulighet til å bygge et nytt og grønt næringsliv i hele landet, med sterk økonomi og kompetente arbeidsfolk.

Dette forutsetter en sterkere og mer rettferdig fordelingspolitikk, mer satsing på fellesskapsløsninger, kraftigere klimasatsing og bedre sikring av norske ressurser enn det regjeringen legger opp til. Regjeringens løsninger med skattelette til de mest formuende, tvangssammenslåing av kommuner og fylker og privatisering av velferd og felles ressurser er ingen god strategi for trygg framtid.

Dette medlem mener folk må få bo der de ønsker, og at det er et politisk ansvar å legge til rette for det. Urbanisering er en internasjonal trend, drevet både av egne valg, men også av mangel på andre muligheter. En balansert utvikling i hele landet krever politiske virkemidler. Dette medlem mener vi må legge til grunn følgende prinsipper:

- Naturressurser som fisk, jord, skog og mineraler må forvaltes som nasjonale ressurser og rammebetingelser, og næringsutvikling må styres slik at ringvirkningene kommer lokalsamfunn og regionene til gode.
- Utvikling av nye grønne næringer der staten bidrar mye sterkere med forskning, utvikling og tålmodig kapital. Regionale såkornfond og forskningsfond.
- At nye statlige arbeidsplasser legges utenfor Oslo, fortrinnsvis ikke til de største byene. Digitalisering brukes til å utvikle offentlig sektors reelle nærhet til de menneskene og det næringslivet de skal betjene. Det trengs en reell «Nærhetsreform» for at funksjoner som kan gjøres lokalt, faktisk blir det og at større fagmiljø på mange felt kan sikres digitalt.
- Kommunesektoren må få en større del av landets økonomiske ressurser. Dette medlem vil vise til Sosialistisk Venstrepartis forslag til alternativt statsbudsjett for 2017 som ville styrke kommuneøkonomien med over 6 mrd. kroner mer enn regjeringens forslag.
- Regionene må få styrket sine frie nærings- og regionalpolitiske virkemidler og andre forslag. Dette medlem viser i denne sammenheng til Sosialistisk Venstrepartis forslag til Prop. 84 S (2016–2017) om nye oppgaver for kommuner og regioner.
- Bredbånd må bygges ut i hele landet. Staten må bidra langt mer til utbygging der det ikke er kommersielt lønnsomt. Når urbane strøk i alle fylker har raskt nett, mens distriktene ikke har det, gjør

det både bedriftsetablering og drift av eksisterende næringsliv umulig, offentlig sektor vil ikke kunne fungere godt og mulighetene for dem som bor i distriktene begrenses sterkt.

- Desentralisert høyere utdanning må styrkes i hele landet.
- Klima og miljøhensyn må være styrende for utviklingene både i byene og i distriktene. Særlig vekt på byenes rolle i klimapolitikken der byene er mer ambisiøse enn staten.
- Bymiljøavtalene må utvides til flere områder og forsterkes slik at klimautslipp faktisk går ned og samferdsel basert på nullutslippsteknologi må prioriteres. Dette medlem viser bl.a. til til Dokument 8:143 S (2016–2017) om å utvide bruken av bymiljøavtaler til flere områder og øke statens bidrag inn i avtalene.
- Områdesatsingene i byområdene må styrkes. Dette medlem viser til forslag og merknader om dette i innstillinger til budsjettet for denne stortingsperioden.
- Sosial boligbygging må forsterkes.

Dette medlem viser til at byene må utvikles klima- og miljøvennlig og at potensialet for klimagassreduksjon knyttet til transport er svært stort der. Det vises også ved at byene selv har vært mer ambisiøse enn staten når det gjelder slike målsettinger, der ikke bare økt behov for transport skal tas ved kollektiv, sykkel og gange, men med klare mål om reduksjon av utslippene, slik Oslo under nytt byråd har vedtatt.

Dette medlem påpeker viktigheten av bymiljøavtaler i flere av byområdene i landet, slik Sosialistisk Venstreparti har foreslått i Representantforslag 143 S (2016–2017), hvor det blant annet fremmes forslag om utvidelse av bymiljøavtaler og skjerping av målsettingene. Det vil også være avgjørende å forsterke den sosiale boligpolitikken, områdesatsingene i bydeler med sosiale utfordringer, god planlegging av byområdene slik at bokvaliteter styrkes.

Dette medlem påpeker at det er av avgjørende betydning at befolkningene både i by og land har trygg matforsyning. Da må Norge bruke ressursene vi har til landbruksproduksjon over hele landet. Det forutsetter en sterkere satsing på små og mellomstore bruk, noe som vil gi positive ringvirkninger i Distrikts-Norge. Dette medlem viser til merknader og forslag under behandlingen av Landbruksmeldingen: Endring og utvikling – En fremtidsrettet jordbruksproduksjon. Meld. St. 11 (2016–2017), Innst. 251 S (2016–2017), og til innstillinger og forslag til jordbruksoppgjørene i denne stortingsperioden.

Dette medlem viser til at fiskeri er en svært viktig distriktsnærings og muliggjør matproduksjon i et tusenårsperspektiv. Dette medlem viser til at to

prinsipper har stått sentralt i norsk fiskeriforvaltning: «Havet eies i fellesskap» og, – «nærhet til havets ressurser gir rett til å høste av det.»

Dette har vært grunnlaget for vekst og velstand både lokalt og for landet. Dette medlem viser til at allemannseiet av havet er under press. Retten til å fiske samles på stadig færre hender og har blitt til en handelsvare til beste for en rik elite. Dette skader fellesskapet, kystsamfunnene og kystkulturen. Dette medlem mener politikken må snus i positiv og framtidsrettet retning og erstattes med en kystbasert fiskeripolitikk, hvor det slås ettertrykkelig fast at havets ressurser er fellesskapets eiendom og skal bidra til sysselsetting og bosetting i kystsamfunnene. Med dette som utgangspunkt kan vi skape et sterkt fiskeri, hvor ny teknologi og kunnskap brukes til å utvikle næringen videre til beste for lokalsamfunn og regioner.

Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis forslag om å grunnlovfeste at de viltlevende ressursene i havet tilhører folket og skal komme lokalbefolkningen til gode. Dette medlem viser til at med neste generasjon industrideknologi, digitalisering, robotisering og automatisering, er det ikke lenger slik at industrien lever best der det er lave lønnskostnader. Snarere gjør den nye teknologien det mulig at land som Norge, med mye elektrisk fornybar kraft og høykompetente arbeidstakere, kan re-industrialiseres og at det er en myndighetsoppgave å legge til rette for dette. Dette medlem viser til egne forslag i budsjettinnstillinger fra kommunal og forvaltningskomiteen om å sikre nødvendig kompetanse og nasjonal kontroll over infrastruktur og til Sosialistisk Venstrepartis merknader og forslag under behandlingen av Meld. St. 27 (2015–2016), Innst. 84 S (2016–2017).

Dette medlem viser til at en må styrke Norges konkurransefortrinn med stor omstillingsevne, bidra til strenge miljøkrav og gjøre det til et fortrinn i en krevende internasjonal konkurranse.

Dette medlem mener det bør etableres et større nasjonalt program for avansert industriproduksjon for sektorer der Norge har gode sjanser til å lykkes, etter modell fra Tyskland og Storbritannia, samt aktivt overføre kompetanse og teknologi fra offshorenæringene til grønne næringer.

Dette medlem viser til at havbruk gir Norge stor verdiskaping, og dersom dette, skal kunne fortsette må havet være rent, og forurensning og rømming fra oppdrettsanleggene må stanses. Oppdrettsnæringen må i større grad basere seg på fôr fra norske kilder, og økt forskningsinnsats på dette området vil kunne få store positive ringvirkninger lokalt og regionalt. Dette medlem viser til Representantforslag 103 S (2016–2017) fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes, Audun Lysbakken, Kirsti

Bergstø og Heikki Eidsvoll Holmås om innføring av et produksjonsvederlag for oppdrett av laks, ørret og regnbueørret innenfor territoriallinjen.

Dette medlem viser til at reiselivsnæringen er en av verdens voksende næringer. Norge har gode forutsetninger for å ta del i denne veksten, både i byene og i distriktene. Reiselivsnæringen er en viktig distriktsnæring som kan skape verdier og arbeidsplasser over hele landet. Dette medlem ønsker en bærekraftig, økologisk forsvarlig turisme og grønt reiseliv basert på den lokale identitet, kultur og natur som finnes på destinasjonene.

Dette medlem viser til at skogen er fornybar, lagrer CO₂ og kan bidra til å erstatte fossilenergi. Skog og utmarksressurser er av stor verdi og kan bidra til det grønne skiftet dersom en sikrer bærekraftig bruk av skogen og næringskjedene.

Det er store muligheter knyttet til utviklingen. Store multinasjonale selskaper har for lengst oppdaget biologien og jakter på «det grønne gullet». Erfaringen fra andre land er at når slike selskaper kommer på banen, er det ikke de lokale eierne som opplever å få inntekt og utvikling. Norge kan ikke vente og se, men ta initiativ og styring slik at utviklingen skjer på en slik måte at ressursene våre forvaltes biologisk forsvarlig og gir arbeid og inntekt i generasjoner framover også i Norge. I den sammenheng er lokalt og statlig eierskap til disse ressurser viktig.

Dette medlem mener det trengs en storstilt og langvarig satsing der staten tar rollen som motor, bidrar kraftig til forskning og utvikling og er en stor og trygg investor inn i industrialiseringen. Det vil selvsagt være behov for samarbeid over grensene, men myndighetene må gjennom aktiv politikk sikre at arbeidsplasser og FOU også må foregå i Norge og at Norge ikke ender opp som råvareleverandør til grønn industri i utlandet. Det er ikke å ta vare på norske interesser.

Dette medlem viser til at forskning er nødvendig, men ikke nok. De gode ideene stopper ofte opp når de skal testes i full skala. Derfor må staten støtte pilotanlegg og industrialisering av forskningsresultat. Det kan gjøres også gjennom etablerte ordninger med mer offentlig og privat kapital.

Dette medlem understreker viktigheten av at staten må føre en mer offensiv eierskapspolitikk. Staten må seriøst vurdere deleierskap for å være med på å omstille og videreutvikle treforedlingen, ikke leie ut eller selge Statskog. Både Statskog og Statkraft må brukes som viktige statlige medaktører i omstillingen.

Offentlig planlegging

Komiteen påpeker at det mange steder er kapasitetsutfordringer i planleggingen og behov for styrket planfaglig veiledning. Den regionale planleg-

gingen må gjøres mer forpliktende og i større grad omfatte statlige aktørers regionale ledd.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, påpeker at de nye regionene må ha det planfaglige veiledningsansvaret for kommunene.

Medlemene i komiteen fra Høyre og Framstegspartiet viser til at fylkeskommunane og kommunane er likeverdige, og at dette er ei frivillig rettledning. Fylkeskommunen skal ikkje være ei overkommune.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at disse medlemmer vil gå imot regjeringens tvangssammenslåing av fylker, den såkalte regionreformen.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti forutsetter at fylkene skal ha det planfaglige veiledningsansvaret uavhengig av regjeringens regionreform.

Komiteen viser til innspill fra KS i høringen om behovet for flere studieplasser innen planlegging, og ber regjeringen belyse dette nærmere og søke samarbeid med læringsinstitusjoner for å få til en kapasitetsøkning.

Komiteen fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sette i gang et arbeid for å øke utdanningskapasiteten i offentlig planlegging.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til sine merknader og forslag i Innst. 337 S (2015–2016) Nye folkevalgte regioner der Sosialistisk Venstreparti, Arbeiderpartiet og Senterpartiet ba regjeringen om å sørge for regionale virkemidler til styrking av desentralisert høyere utdanning, og mener dette er en av de viktigste regionale virkemidlene for å sikre god og oppdatert kompetanse i hele landet, noe som både offentlig sektor og næringslivet er helt avhengig av.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen etablere egne tilskuddsordninger til desentralisert høyere utdanning til fylkene, i tillegg til de tilskuddsordninger som finnes gjennom høyskoler og universitet, og også legge

fram forslag om hvordan finansieringen av slike desentraliserte tilbud kan styrkes generelt.»

Kommunenes rolle

Komiteen er også enig i at det er kommunene som er grunnmuren i lokaldemokratiet, og at de spiller en vesentlig rolle i lokal samfunnsutvikling både gjennom forvaltning av planverktøy, næringsutvikling og en total samfunnsutvikling som gjør det attraktivt å bosette seg i området og etablere næringsvirksomhet der. Komiteen vil understreke viktigheten av en god og forutsigbar kommuneøkonomi for å oppnå dette.

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener det er viktig å motvirke en utvikling hvor statlige etater og direktorater utøver en stadig større innflytelse i saker som krever politisk skjønn. Arbeidsplassveksten i direktorater og statlige virksomheter er for høy. Det er behov for å redusere byråkratiseringen av samfunnet. Det er også bekymringsfullt at veksten er spesielt stor i de største byene. Oslo har i årene 2013 til 2015 en sterkere vekst i antall statlige arbeidsplasser enn resten av landet. Denne utviklingen må snus gjennom at myndighet overføres fra statlig byråkrati til lokalt folkestyre.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen foreta endringer i statlig myndighetsutøvelse gjennom en reduksjon av kontroll- og rapporteringskrav til fordel for mer tilitsbaserte systemer.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre understreker at kommunereformen har vært basert på frivillighet og lokale initiativer og prosesser. Disse medlemmer viser til at stortingsflertallet i et knippe tilfeller har benyttet seg av styringsretten for å skape nye kommunestrukturer som vil ha gode forutsetninger for å tilby sine innbyggere et godt og framtidsrettet tjenestetilbud. Disse medlemmer legger til grunn at denne reformen har vært den mest vellykkede endringen i norsk kommunestruktur på flere tiår, og disse medlemmer forventer at prosessen videreføres etter valget i 2017.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til eget forslag om tillitsbaserte reformer både i statlig og kommunal sektor.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til regjeringens understreking av kommunene som grunnmuren i det norske demokratiet og til at kom-

munene gjennom sin nærhet til innbyggerne og næringslivet har lokalkunnskap som gir gode forutsetninger for å være pådrivere i samfunns- og næringsutviklingen. Disse medlemmer mener forutsetningen for at kommunene skal ivareta denne rollen er at vi anerkjenner behovet for en variert kommunestruktur som hensyntar de store ulikhetene i landet vårt i bosettingsmønster, geografiske og næringsmessige forskjeller.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn at eventuelle endringer i kommunestrukturen skal være basert på frivillighet gjennom lokale initiativ og lokale prosesser.»

Utflytting av statlige arbeidsplasser og desentralisert lokalisering av nye statlige arbeidsplasser

Fagkompetanse lokalt er et vesentlig fortrinn. Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, er tilfreds med at regjeringen ønsker en mer balansert fordeling av statlige arbeidsplasser.

Flertallet viser til at regjeringens plan for lokalisering av statlige arbeidsplasser er vedlagt meldingen. Det er positivt at regjeringen bruker dette virkemidlet til å styrke flere deler av landet, og samtidig avdempe presset på hovedstadsområdet. Flertallet mener utflytting og etablering av nye statlige arbeidsplasser utenfor hovedstadsområdet må fortsette og brukes som et langsiktig virkemiddel i distriktspolitikken for å ta hele landet i bruk.

Medlemene i komiteen frå Høgre, Framstegspartiet og Venstre viser til at veksten i sentralforvaltninga har bremsa opp under Høgre og Framstegsparti-regjeringa, og at talet på tilsette i departementa i Oslo er redusert. Vidare peikar desse medlemmene på at det i perioden 2013–2016 er vedteke å flytte ut eller etablere meir enn dobbelt så mange statlege arbeidsplassar utanfor Oslo som i dei raud-grøne si regjeringstid i åra 2009–2013. Planen som er lagd fram viser at dei borgarlege partia også har ambisjonar om å forsterke arbeidet med å lokalisere statlege arbeidsplassar i heile landet.

Desse medlemmene peikar på at avgjerda om lokalisering av statlege verksemdar er ei politisk avgjerd som ikkje gir dei tilsette sine organisasjonar rett til medbestemmelse etter Hovudavtalen i staten. Desse medlemmene er tilfredse med at kommunal- og moderniseringsministeren i Dokument

15:716 (2016–2017) klargjer at tilsette vil bli høyrd i dei vidare utgreingane, og at det blir lagt til rette for gode omstillingsprosessar i samarbeid med partane.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet er grunnleggende positive til å etablere statlige arbeidsplasser i andre deler av landet enn Oslo. Disse medlemmer vil at ny statlig virksomhet som hovedregel skal legges utenfor Oslo og bidra til å nå de distrikts- og regionalpolitiske målene. Disse medlemmer mener det ikke skal foretas omfattende utflytting av eksisterende statlige virksomheter.

Disse medlemmer er opptatt av at man ved utflytting av eksisterende arbeidsplasser må forene dette med å ta hensyn til de ansatte og deres familie, partner og barn, som blir berørt av dette.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at regjeringen har kommunisert at de etablerer 630 statlige arbeidsplasser utenfor Oslo. Rundt 400 av de 630 arbeidsplassene regjeringen viser til, er etablering av nye statlige arbeidsplasser. Da står vi igjen med en utflytting i størrelsesorden 220–230 arbeidsplasser fra Oslo. Ifølge Statens sentrale tjenestemannsregister var det per 1. mars 2016 46 946 statsansatte lokalisert i Oslo. Disse medlemmer ser ikke på det å flytte 220 statlige arbeidsplasser ut av Oslo som omfattende utflytting.

Disse medlemmer mener at et prinsipp som bør ligge til grunn for etablering av statlige arbeidsplasser må være å bruke teknologi for å desentralisere. Disse medlemmer vil videre peke på at effektivisering av staten ikke må føre til at mindre kompetansemiljø rundt i landet raderes bort.

Disse medlemmer viser til at regjeringspartiet Fremskrittspartiet før valget i 2013 erklærte «krig mot byråkratiet». Disse medlemmer registrerer at denne «krigen» har resultert i at staten nå har over 1 000 flere byråkrater enn i 2013, og med det bruker en halv mrd. kroner mer i året på byråkrati.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at lokalisering av statlig virksomhet ofte blir grunnlagt med historiske forhold og hvilke preferanser som den enkelte virksomhet legger vekt på. Den store veksten i statlige arbeidsplasser kommer først og fremst gjennom utvidelse av eksisterende virksomheter. Tall fra Difi viser at Oslo har en sterk overvekt av statlige arbeidsplasser, 29,3 pst., eller 49 000 av de totalt 167 000 sysselsatte i staten. Veksten i den statlige sysselsettingen har etter 2013 vært større i Oslo enn i landet for øvrig. Dette viser at til tross for regjeringens vedtak om utflytting av statlige arbeidsplasser fra Oslo, er virkningen beskjedent i forhold til

den generelle utviklingen i lokalisering av arbeidsplasser.

Disse medlemmer vil understreke betydningen av at det legges større vekt på at nye statlige arbeidsplasser blir etablert utenfor hovedstadsområdet. En vil da slippe belastningen ved flytting. Ved utflytting av eksisterende statlige arbeidsplasser må det legges vekt på god involvering av ansatte, åpne prosesser og reell medvirkning.

Disse medlemmer viser til at statlig lokaliseringspolitikk ikke bare omfatter statlige virksomheter, men også virksomheter som finansieres gjennom statlige bidrag. Eksempler på dette er bl.a. private utdannings- og helseinstitusjoner, sosiale institusjoner, asylmottak og private kulturinstitusjoner. Selv om denne typen tiltak ikke vil være direkte underlagt statlige føringer for lokalisering, bør det i større grad sikres en geografisk spredning som ivaretar overordnede nasjonale behov. Eksempelvis vil en mer desentralisert etablering av asylmottak virke positivt både når det gjelder mulighet til integrering i trygge nærmiljøer og gi verdifull sysselsetting og stabil arbeidskraft.

Disse medlemmer mener målet må være å få en statlig lokaliseringspolitikk som er sentraliseringsdempende, ikke sentraliseringsfremmende.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at den statlige lokaliseringspolitikken skal medvirke til en fordeling av statlige arbeidsplasser som bidrar til vekst og verdiskaping i hele landet. Målet med lokaliseringspolitikken er å styrke regionale arbeidsmarkeder, og at man velger lokalisering der arbeidsplassene vil ha størst potensial til å bidra til utvikling og kunnskapsbygging i regionen. Dette omfatter ikke tjenester som er direkte knyttet til innbyggerne i hovedstaden, som f.eks. politifolk, sykepleiere osv.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre tiltak som sikrer at nye statlige institusjoner og nye arbeidsplasser i eksisterende virksomheter som ikke er knyttet til tjenestetilbudet til hovedstadens befolkning, blir etablert utenom Oslo, og at også mindre byer og tettsteder får del i lokaliseringen av statlige arbeidsplasser.»

Komiteens medlem fra Venstre er fornøyd med at regjeringen, i samarbeid med Venstre, har satt et ambisiøst mål for utflytting og nyetablering av statlige arbeidsplasser utenfor hovedstaden. Dette medlem merker seg også at regjeringen har planer om å fortsette utflyttingen i neste stortingspe-

riode. Dette medlem vil understreke viktigheten av at videre utflytting også kommer de mindre byene til gode, for å skape regionale vekstmotorer i hele landet.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti støtter målsettingene om flere statlige arbeidsplasser i hele landet, men mener regjeringens håndtering av sakene er kritikkverdig. Dette medlem mener at nye statlige arbeidsplasser skal legges utenfor Oslo og digitalisering tas i bruk for å desentralisere offentlig virksomhet, ikke til sentralisering.

Dette medlem ønsker at staten aktivt skal utrede og arbeide for utflytting av statlig virksomhet fra Oslo. Dette arbeidet må gjennomføres som åpne prosesser der de ansattes organisasjoner har reelt innsyn og reell medvirkning, og der konsekvenser og forutsetninger som må være på plass, utredes og er klart før forslagene fremmes.

Skal statlige arbeidsplasser kunne flyttes, må det skje på grunnlag av åpne prosesser både politisk og med reell medvirkning av de ansatte og deres organisasjoner. Forutsetningen må også være at flytting ikke fører til at fagmiljø i praksis legges ned og at viktige samfunnsfunksjoner er alvorlig svekket i lang tid og at tjenestene virksomheten leverer er på vent i flere år.

Ved tidligere utflytting har fagmiljøene måttet bygges opp fra grunnen, og nyansatte har knapt noen erfarne ansatte til å lære dem opp. Staten mister verdifull kompetanse. Dette er ingen god metode. Dette medlem viser til at regjeringen legger opp til at utflyttingen kan brukes til nedbemanning i de berørte virksomhetene, noe som er svært uheldig. Dette medlem mener det er helt avgjørende å begrense de negative konsekvensene for de berørte, og ber om at alle virkemidlene i retningslinjene Personalpolitikk ved omstillingsprosesser (KMD) blir brukt.

Dette medlem viser til at regjeringen skriver i meldingen at «[v]i trenger en kultur for kontinuerlig forbedring, der vi også stiller spørsmål om vi oppnår de resultatene vi ønsker ved eksisterende lokalisering.» En kultur for kontinuerlig forbedring i statlige virksomheter skapes ikke gjennom at hele eller deler av statlig virksomhet rives opp med røttene. Utviklingsarbeidet i statlige virksomheter lider allerede under regjeringens flate og uprioriterte kutt i driftsbudsjettene som er gjennomført de tre siste årene. Dette medlem forutsetter at skal det settes i gang krevende og kostbare flytteprosesser, må det godtgjøres at det bidrar til at statlige virksomheter raskt leverer minst like gode tjenester som før. Det må også legges vekt på om slike flyttinger vil medføre at flere eldre arbeidstakere forlater arbeidslivet fle-

re år tidligere enn ellers. Dette er dårlig seniorpolitikk og taper arbeidslivet for kompetanse.

Dette medlem understreker at skal omstillingen være gode og vellykkede, må de ansatte og deres organisasjoner være med på laget. Statsråd Jar Tore Sanner har signalisert at hovedavtalen skal følges. Dette medlem viser til at under Stortingets høring om saken påpekte de ansattes organisasjoner at dette ikke var blitt gjennomført i prosessen før regjeringens vedtak. Det er kritikkverdig, og det er nå særlig viktig at regjeringen legger til rette for medbestemmelse i prosessene framover.

Dette medlem mener det må lages en strategi for å bygge sterke byer i de ulike fylkene og regionene for å videreutvikle sterke fagmiljø, og kompetansefortrinn må finnes. Dette medlem mener at utdanning, forskning og statlige virksomheter vil være viktige i en slik strategi, og at digital teknologi må brukes aktivt for å sikre at utvikling skjer ikke bare i de største byene i landsdelene, men at de mindre byene også kan styrkes gjennom å bygge opp viktig kompetanse.

Dette medlem vil vise til at Narvik er et slikt eksempel. NVEs regionskontor for Nord-Norge ligger i Narvik. Det samme gjør regionskontorene til Statkraft og Statnett. I tillegg har Nordkraft, forskningsstiftelsen NORUT og det teknologiske fakultetet ved universitetet (UIT) et bredt kompetansemiljø. Det samlede fagmiljøet i Narvik fremstår som sterkt. Dette medlem mener dette legger et godt grunnlag for flytting av oppgaver fra NVEs hovedkontor i Oslo til regionkontoret i Narvik.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at et annet eksempel er Statistisk sentralbyrå (SSB) virksomhet i Kongsvinger. SSB er fordelt med 552 ansatte i Oslo og 333 i Kongsvinger og er med dette en viktig kompetansesarbeidsplass for hele Kongsvingerregionen. SSB har per i dag 7 avdelinger, 5 av disse avdelingene har seksjoner og fagmiljøer som er delt mellom Oslo og Kongsvinger. Stortinget har tidligere instruert en balanse i bemanningen i SSB, og regionen etterspør en tilsvarende instruksjon av SSB for å sikre svært verdifulle kompetansesarbeidsplasser i Kongsvingerregionen.

Disse medlemmer viser til at historisk har den prosentvise fordelingen i antall ansatte vært ca. 60–40 i henholdsvis Oslo og Kongsvinger. Tendensten er nå tydelig i retning av en større reduksjon på Kongsvinger. SSB jobber nå med å definere hvordan en kan styrke og etablere lokale kompetansemiljøer som faglig hører sammen i klynger. I denne prosessen peker SSB på behovet for å samlokalisere de ulike kompetansemiljøene i henholdsvis Oslo eller Kongsvinger. I samme prosess vises det til at flere av

kompetansemiljøene kan ha sin lokalisering i Kongsvinger. Kongsvingerregionen har svært gode forutsetninger for å kunne ta imot flere statlige arbeidsplasser. Etableringen av SSB-Kongsvinger har vært omtalt som en av de mest vellykkede utflyttinger av statlige arbeidsplasser. Ved etablering av SSB-Kongsvinger vedtok Stortinget at all fremtidig vekst av kompetansesarbeidsplasser skal skje i Kongsvinger. Dette har ikke blitt fulgt opp, og det bør Stortinget nå sikre at skjer.

Disse medlemmer mener at lokalisering av SSBs virksomhet er et eksempel på hvordan en bør følge opp og sikre sterke kompetansemiljøer utenfor Oslo, at lokaliseringene utenfor Oslo bør styrkes ved endring og utvidelse av arbeidsoppgaver og at SSB som et minimum må opprettholde Kongsvingers andel av de ansatte.

Disse medlemmer viser til at det er behov for utbygging av fengselkapasiteten i Norge, særlig for å få faset ut den dyre og uheldige leien av fengselsplasser i Nederland. Dette gir arbeidsplasser og ringvirkninger som klart må benyttes og viser til at det er prosesser i gang som det er mulig å realisere raskt i tilknytning til allerede eksisterende plasser og kompetansemiljø.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at et annet eksempel er en pågående diskusjon om en eventuell utflytting av Landbruksdirektoratet, der det vil være viktig å få utredet mulighetene og synergier som ligger i å legge det for eksempel i tyngdepunktet av norsk landbruks- og næringsmiddelindustri og koble det opp mot strategier for det grønne skiftet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til Retningslinjer for lokalisering av statlige arbeidsplasser, der det i punkt 5.2.2 Særskilt om formålet med lokaliseringspolitikken, står følgende:

«Ved oppretting av nye eller ved omlokalisering av statlige verksemder, skal det leggjast vekt på lokalisering i regionale sentra der verksemda har størst potensial for å bidra til det lokale tilbodet av arbeidsplassar, både med omsyn til omfang og breidde.

Nye statlege verksemder skal som hovudregel ikkje lokalisrast i Oslo kommune. Unntak frå dette skal vere særleg grunna. Dersom særlege grunnar tilseier lokalisering i Oslo, skal verksemda søkast lokalisert i Groruddalen, eller i tilsvarende område der verksemda vil gi størst bidrag til byutviklinga. Dette gjeld også når det er aktuelt å etablere nye arbeidsoppgåver og einingar på område der det allereie finst verksemder i Oslo. Ved omlokalisering av statleg verksemd som ligg utanfor Oslo, skal ho som hovudregel ikkje flyttast til Oslo.

Forslag om å etablere eller flytte statlege verksemder til Oslo skal alltid leggjast føre regjeringa.»

Disse medlemmer savner eksempler på at disse retningslinjene har blitt lagt systematisk vekt på, heller ikke for å lokalisere statlige arbeidsplasser til Groruddalen. Disse medlemmer mener det er særdeles viktig å sikre lokalisering av statlige kompetansearbeidsplasser i bydeler som en del av byutviklingen, og mener det er svært viktig at regjeringen følger dette opp og melder tilbake til Stortinget i budsjettforslagene.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i budsjettforslagene redegjøre for hvordan statens retningslinjer for lokalisering av statlige arbeidsplasser er brukt i konkrete saker.»

«Stortinget ber regjeringen i saker der endringer i oppgaver og ansvar medfører endret geografisk plassering av arbeidsplasser, gjøre rede for antallet det dreier seg om og utslaget på geografisk fordeling.»

«Stortinget ber regjeringen i budsjettforslagene gi en oversikt over nye statlige arbeidsplasser etablert i Oslo, fordelingen internt i hovedstaden og ellers i landet.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at det er behov for å etablere en nasjonal infrastruktur for testing, trening, øving, utdanning og forskning innen cyber- og informasjonssikkerhet. Det er også behov for at små og mellomstore bedrifter, og kommuner og offentlige virksomheter får tilgang på strukturerte tjenester som bidrar med sikker informasjon om digitale trusler, sårbarhet og tiltak. Dette medlem viser til at NTNUs Center for Cyber and Information Security på Gjøvik og Cyberforsvaret på Jørstadmoen er eksempler på slike kompetansemiljøer der en slik satsing kan realiseres.

Samhandling med universiteter og høyskoler

Komiteen merker seg at regjeringen i stortingsmeldingen understreker forskning og utvikling som drivkraft, og vil gi flere incentiver til mer og bedre samspill mellom universitets- og høyskolesektoren og lokalt arbeids-, samfunns- og næringsliv. Komiteen støtter dette og mener det ligger et stort potensial i bedre samhandling begge veier.

Urbanisering som trend, med både positive og negative utslag

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre mener vi må ta innover oss at urbanisering er en global trend, og at det er lite formålstjenlig å fornekte dette eller å forsøke å forhindre denne samfunnsutviklingen som skjer over hele verden.

Komiteen mener at det er enkelte klart uheldige utslag av urbaniseringstendensen, som bør motvirkes. Herunder at presset på hovedstadsområdet kan og må fordeles på flere byer i alle regioner.

Komiteen vil påpeke at man kan ta urbaniseringstrenden til etterretning, men styre denne til å bli et positivt virkemiddel for bosetting og virksomhet over hele Norge.

Medlemene i komiteen frå Høgre og Framstegspartiet meiner at ein må nytte dei moglegheitene urbanisering gjev for å få til ei positiv utvikling i byar og omland i alle delar av landet.

Desse medlemmene viser til at nesten halvparten av veksten i folketal i dei største byområda skuldast at desse områda har ei ung befolkning. Det gjer at det er mange fødsler og få dødsfall. Ein annan grunn til veksten er at det flyttar fleire frå utlandet til storbyregionane enn det gjer til utlandet frå storbyregionane. Desse medlemmene viser til at innanriks flytting utgjer ein liten del av veksten i folketal i storbyregionane. Det er fleire som flyttar til storbyregionane frå resten av landet enn det er som flyttar motsett veg, men nettoen er svært liten, og slik har det vore i mange år.

Desse medlemmene viser til at i småsenterregionar og spreiddbygde område er befolkninga eldre, og dermed er det ofte fleire dødsfall enn fødsler. Dette bidreg til at folketallet går ned. Desse medlemmene viser til at det er store lokale variasjonar. Mange distriktskommunar har nedgang i befolkninga totalt sett, og talet ville vore betydelig større utan netto innvandring frå utlandet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener folk må få bo der de ønsker, og at det er et politisk ansvar å legge til rette for det. Urbanisering er en internasjonal trend, drevet både av egne valg, men også av mangel på andre muligheter. En balansert utvikling i hele landet krever andre politiske virkemidler enn det regjeringen fremmer og viser til sine generelle merknader om dette.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti,

Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, vil understreke at både større og mindre byer, men også «bygdebyer» uten formell bystatus kan være viktige motorer for hele sitt omland. De kan dermed bidra til at bosettingen opprettholdes også i grender og bygder i nærheten.

Medlemene i komiteen frå Høgre og Framstegspartiet meiner at større og mindre byar saman med sine omland kan gje eit viktig bidrag til vekstkraft og omstillingsevne, og at målsettinga må vere å gjere seg nytte av fordelane ved urbanisering i byregionar uansett storleik på byane.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, vil også peke på at urbaniseringstrenden kan gi positive virkninger for miljø og klima.

Komiteen mener at det er viktig at det legges til rette for fortetting og bygging av høyere hus, spesielt nær kollektivknutepunkter. Det vil være viktig i et langsiktig omstillingsperspektiv til en bærekraftig og klimavennlig utvikling at dette er en målsetting for så vel boligutvikling som transport. Det har også vesentlig betydning for jordvern.

Samtidig er det viktig at det fremdeles legges til rette for at folk kan bo i mindre grender, slik at bosettingen opprettholdes og det gis mulighet for en variasjon og en valgfrihet som fremmer trivsel og bolyst. Komiteen understreker at det ikke er noen motsetning mellom fortetting og byutvikling i urbane områder og levende bygdesamfunn.

Komiteen merker seg innspillene fra KS på høringen og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede en utvidelse av ordningen med byvekstavtaler til å omfatte flere byområder og fortløpende vurdere nye programmer og virkemidler for distriktene.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, påpeker at meldingen inneholder mange gode beskrivelser, men få konkrete tiltak til hvordan man skal kunne se byer og distrikter i sammenheng.

Medlemene i komiteen frå Høgre og Framstegspartiet meiner at kommunar og fylkeskommunar må samarbeide om strategiar og tiltak for å styrke samspelet mellom senter og omland, og ser at behovet for innsats er ein sentral del av det lo-

kale og regionale handlingsrommet som det blir lagt vekt på i meldinga.

Komiteen vil påpeke at FNs bærekraftsmål fra 2015 er gode mål også i norsk innenrikspolitisk sammenheng. Bærekraftsmålene skal hjelpe oss med å ta beslutninger som løser utfordringer her og nå, men uten å ødelegge for dem som kommer etter oss i eget land eller andre land. For at de 17 målene skal nås innen 2030, må de implementeres i all samfunnsplanlegging.

Det er i byene mange av de store utfordringene, men også mye av løsningene, for å oppnå FNs bærekraftsmål ligger. Komiteen har merket seg organisasjon Spires påpekninger av dette i høringen. Bolyst og medvirkning for unge mennesker må vies større oppmerksomhet i planprosesser og kommunal planlegging.

Komiteen viser til Habitat III-konferansen, som ble avholdt i Ecuador i 2016, og som vedtok en ny handlingsplan «New Urban Agenda», som setter søkelys på dagens og morgendagens utfordringer knyttet til urbane områder og urbanisering. Komiteen mener «NUA» gir svært viktige impulser som også bør integreres i norsk planlegging og forvaltning.

Komiteen fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen se på hvordan 'New Urban Agenda' på en hensiktsmessig måte kan implementeres i Norge, og komme tilbake til Stortinget med dette på en egnet måte.»

Komiteen påpeker også at urbaniseringstrenden lett fører til press i boligmarkedet, og at det kan oppstå et tydelig og uheldig skille mellom dem som kommer seg inn på boligmarkedet og dem som ikke gjør det.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Representantforslag 89 S (2015–2016) der Arbeiderpartiet kommer med en rekke forslag til en mer aktiv boligpolitikk.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til egne forslag om forsterket sosial boligpolitikk i blant annet alternativt statsbudsjett for 2017 der det ble foreslått midler til bygging av flere kommunale boliger, flere studentboliger, en bedre bostøtte og mer penger til boligsosiale tiltak. Dette medlem er uenig i regjeringens forslag til foreslåtte endringer i TEK 17, som ikke vil føre til billigere, men først og fremst trangere boliger med dårligere kvalitet og tilgjengelighet i pressområdene. De lavere byggekostnadene vil kun gi utbyggere en større fortjeneste.

Komiteen vil understreke at bomiljøene samtidig må være varierte og legge til rette for gode generasjonsmøter og god befolkningssammensetning som fremmer gjensidig respekt mellom generasjoner og på tvers av ulike kulturbakgrunner. Komiteen understreker at variert befolkningssammensetning øker forståelsen for mennesker med en annen bakgrunn enn en selv og gjør det lettere for nye medborgere å bli en del av et nabolag og dermed lettere å finne seg til rette i samfunnet.

Vekstkraft i nord

Komiteen merker seg at regjeringen i stortingsmeldingen vil utvikle Nord-Norge til en av de mest skapende og bærekraftige regionene i landet. Komiteen finner dette interessant, og fremhever at stor frihet og stort handlingsrom for de folkevalgte styrte regionene er vesentlig for å oppnå dette. Samordnet areal- og transportplanlegging er en nøkkel både for videre utvikling og for at denne skal være bærekraftig og klimavennlig.

Medlemene i komiteen frå Høgre og Framstegspartiet viser til at regjeringa sin nyleg framlagde nordområdestrategi har eit heilskapleg perspektiv, som blant anna legg vekt på regional medverknad i utforming og utøving av nordområdepolitikken. Utanrikspolitikk og innanrikspolitikk blir sett i samanheng. Slik ønskjer regjeringa å legge til rette for at Nord-Noreg skal bli ein av dei mest skapende og bærekraftige regionane i landet. Desse medlemene viser til at Høgre og Framstegspartiet ønskjer å styrke samarbeidet mellom regionalt og nasjonalt nivå om utviklinga i nord. Regjeringa har etablert Regionalt nordområdeforum i tråd med dette. Forumet møtest to gonger i året, og skal vere ei råde for systematisk dialog mellom regjeringa, dei tre nordligaste fylkeskommunane og Sametinget på politisk nivå. Andre sentrale nordområdeaktørar som næringsliv, akademia med fleire, vil også bli inviterte inn avhengig av tema. Dette vil bidra til samordna satsing frå myndigheitene si side.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at ved behandlingen av Meld. St. 10 (2010–2011), jf. Innst. 433 S (2010–2011), ble det bestemt at det skulle gjennomføres en kunnskapsinnhenting om virkninger og ringvirkninger av økt satsing på verdiskaping i Nord-Norge. Dette var startskuddet for historiens største og mest omfattende utredning av næringsmulighetene i nord. Prosessene ledet til en serie ulike rapporter, utredninger og scenarieprosesser, og involverte mange miljøer både i landsdelen og utenfor. Prosjektet ble ledet av Nærings- og fiskeridepartementet og gjennomført i samarbeid med Klima- og miljødepartementet og

Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Sluttrapporten for prosjektet «Framtid i Nord» ble overrakt statsrådene i Nærings- og fiskeridepartementet 8. april 2014.

Dette medlem påpeker at en av de overgripende problemstillingene i sluttrapporten var å se på potensialet for framtidig verdiskaping innen de marine næringene (sjømat), reiselivet, fornybar energi, mineralnæringen og annen industri og virksomhet i Nord-Norge, og hva det vil bety for framtidig sysselsetting i de nevnte næringene. De viktigste utfordringene er mangelen på arbeidskraft og aldrende befolkning. Andre viktige utfordringer er knyttet til lavere kompetanse og FoU-aktivitet enn i resten av landet, i tillegg til lav standard på infrastruktur.

Sentrale konklusjoner var:

- Potensialet for verdiskaping i Nord-Norge er større og mer omfattende enn tidligere antatt.
- Verdiskaping i Nord-Norge kan både bidra til det grønne skiftet og sikre fortsatt velstand og vekst etter nedgangen i etablert offshoreaktivitet.
- Potensialet utløses ikke av seg selv, men krever samordnede politiske initiativer på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå.
- Det er en rekke demografiske, finansielle og infrastrukturelle hindre for videre utvikling av Nord-Norge der en trenger å foreta overordnede politiske veivalg.

Dette medlem viser til de klare anbefalingene i sluttrapporten og at dersom potensialet i Nord-Norge skal utløses, krever det en samordnet satsing fra myndighetenes side, på kryss av departementer, direktorater, fylker og kommuner.

Dette medlem viser til egne forslag i Representantforslag 147 S (2016–2017) om en samordnet og offensiv strategi for videre utvikling av Nord-Norge, Dokument 8:147 S (2016–2017), der det fremmes forslag om å følge opp rapportens anbefalinger.

Forenklinger

Komiteen merker seg at regjeringen i meldingen tar til orde for å videreføre forenklingsarbeidet for å legge til rette for raskere boligbygging. Komiteen støtter dette, men vil understreke at forenklingen ikke må gå ut over tilstrekkelig belysning av konsekvenser for naturmiljø, kulturminner og fri-luftsområder.

Komiteen registrerer at regjeringen vil vurdere å fjerne obligatorisk krav om planprogram, og viser til at KS i høringen anførte at dette har sterk støtte i kommunesektoren. Komiteen mener kravet om planprogram med fordel kan forenkles og muligens

fjernes, også ved hovedrevisjon av kommuneplanenes samfunnsdel.

Komiteen understreker at forutsigbarhet er viktig for at kommunene på best mulig måte skal kunne drive planlegging på en mest mulig effektiv måte. Komiteen ber regjeringen sørge for at neste dokument om «Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging» inneholder en oversikt over gjeldende statlige planretningslinjer og samtidig varsle nye eller planlagte revisjoner av de eksisterende.

Det grønne skiftet og muligheter i Distrikts-Norge

Komiteen understreker at det grønne skiftet også må gjennomsyre arbeidet med sterke byer og levende distrikter. Det grønne skiftet innebærer mange muligheter for ny industri og for bruk av råstoffer og kompetanse på en ny måte. Det grønne skiftet bør føre til en positiv utvikling i Distrikts-Norge.

Fleirtalet i komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høgre, Framstegspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at både generell næringspolitikk og distriktpolitisk innsats bør bidra til at disse molekyletene blir utnyttet.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, mener en sentral del av det grønne skiftet må komme gjennom å etablere flere lønnsomme grønne arbeidsplasser. Norge har naturressurser, kompetanse og økonomisk handlefrihet som med riktige beslutninger kan gi oss en ledende rolle i det grønne skiftet. Staten og næringslivet må gå sammen i omstillingen mot lavutslippssamfunnet. Staten må støtte arbeidet gjennom ordninger som bidrar til risikoavlastning og som gjør Norge interessant å investere i. Dette flertallet viser til at skogen er en viktig del av løsningen i klimapolitikken. Aktiv skogpolitikk er en jordnær, konkret og billig måte å bidra til å nå klimamålene på. Det offentlige må bruke sin rolle både som lovgiver og som innkjøper til å skape et større marked for norskproduserte, miljøvennlige, biobaserte produkter.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre viser til at også mineralnæringen må gis større oppmerksomhet.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen stimulere til økt av-
virkning og planting gjennom skattelovgivningen,

avskrivningsregler og muligheter for fondsavsetninger. Forskning og utvikling av nye bruksområder for trefiber må gis større oppmerksomhet og økonomisk støtte.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen bidra til en sterkere satsing på mineralnæringen gjennom at det legges fram en strategi for utviklingen av næringen, herunder tiltak for å redusere behandlingstiden vesentlig for søknader om uttak av mineralforekomster.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til sine generelle merknader.

Dette medlem vil sørge for god balanse mellom ny utvikling av mineralnæringen og hensynet til miljø og lokalsamfunn. Norge er et fjelland rikt på mineraler, og det er viktig å få kartlagt mineralressursene i Norge, til lands og på sokkelen. Mineraler er en ikke-fornybar ressurs som vi må ta vare på for framtidige generasjoner.

Mineralnæringen har gitt oss mange arbeidsplasser, men også store problemer med forurensning, blant annet med fjorddeponier, og det er derfor nødvendig med mer langsiktig miljøforsvarlig forvaltning av mineralnæringen.

Dette medlem mener at et statlig eierselskap kan bidra i front gjennom utvikling av teknologi, ivaretagelse og utvikling av metoder i tråd med norske naturvern hensyn, og samtidig skape verdier og arbeidsplasser nasjonalt og lokalt.

Dette medlem mener det må stilles krav om og gis støtte til forsknings- og utviklingsarbeid for å utnytte reistråstoff i malmen i et kretsløp og utvikle metoder for rehabilitering etter gruvedrift.

Risikovillig kapital

Komiteen vil understreke at god tilgang på risikovillig kapital ofte er en knapphet i Distrikts-Norge. Ordningene som fremmer innovasjon og satsinger på nye næringer, må videreføres og styrkes.

Medlemene i komiteen fra Høgre og Framstegspartiet er positive til at regjeringa prioriterer verkemiddel for innovasjon og nye næringer.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen bidra til grønn omstilling i næringslivet gjennom å gi Enova, Investinor, Innovasjon Norge mfl., større ressurser og virkemidler for å bidra til omstilling».

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre vil understreke at god tilgang på risikovillig kapital er en utfordring for gründere i hele landet, både i distriktene og i byene. Derfor legger disse medlemmer til grunn at regjeringen vil fortsette å styrke ordninger som gir gründere bedre tilgang til risikokapital.

Komiteens medlem fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at en balansert utvikling i hele landet forutsetter en aktiv næringspolitikk, et målrettet og effektivt virkemiddelapparat som bidrar til innovasjon, og som det er enkelt for bedriftene å forholde seg til. Disse medlemmer vil at det offentlige skal være en aktiv tilrettelegger for å utvikle nye næringer og bedrifter, og være en pådriver for jobbskaping i distriktene. Virkemiddelapparatet skal ivareta distriktpolitiske hensyn i fordeling av midler, og virkemidlene må være forutsigbare, være kunnskapsbaserte og ta utgangspunkt i anbefalinger fra fagmiljøer som har kompetanse på hva det er som skal til for å gi distriktene gode rammebetingelser.

Bolyst, trivsel og frivillighet

Komiteen understreker at bolyst og trivsel både er avhengige av fysiske omgivelser, god tilgang på fundamentale velferdstjenester og et levende frivillig arbeid. Frivillige organisasjoner tilfører lokalsamfunnene viktige tilbud som sjelden blir målt i penger, men som er fundamentalt for samspillet mellom mennesker og for det gode liv der folk bor. Det offentliges oppgave er å legge til rette for frivilligheten, og stat, fylker og kommuner må balansere dette, slik at de ikke styrer frivilligheten.

Komiteen minner om en gammel sannhet: Frivillighet lever av lyst og dør under tvang.

Komiteen påpeker at et allsidig kulturtilbud er viktig for bolyst, livskvalitet og trivsel, og dessuten for menneskers indre liv og utvikling. Det er viktig at det finnes både profesjonelle utøvere og en bredde av kulturaktiviteter over hele landet. Komiteen vil understreke at kulturskolene spiller en viktig rolle både som meningsfylt fritidsaktivitet og som rekrutteringsarena for utøvende kunstnere.

Komiteen viser til at meldingen fremhever at gode offentlige rom og møteplasser kan fremme kontakt mellom mennesker og at disse er viktige for det sosiale livet på stedet. Grønne områder og korridorer åpner for rekreasjon, fysisk aktivitet og naturopple-

velser. Ved å ta vare på kulturminner og kulturmiljøer styrker man stedets særpreg og identitet.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til sine generelle merknader om økt satsing på bymiljøavtaler, kraftige og flere områdesatsinger og sterkere sosial boligpolitikk.

Gravplasser og kirkebygg

Komiteen vil peke på at gravplassene har mange funksjoner i lokalmiljøet. I tillegg til betydningen for de etterlatte og samfunnets behov for verdig håndtering av menneskelige levninger, er gravplassene også viktige offentlige grønne uterom. I kraft av sin funksjon og utforming innbyr de til rekreasjon og ettertanke, de representerer historie og kan være rike på kulturminner. Gravplassene innehar derfor viktige funksjoner som bør vektlegges i utvikling av byer og tettsteder med de kvaliteter som meldingen vektlegger.

Komiteen viser til at kirkebyggene i mange lokalsamfunn er sentrale stedsmarkører som gir stedet særpreg og identitet. Kirkene er ofte en viktig bærer av stedets historie. Om lag tusen norske lokalsamfunn har en kirke med kulturminneverdier av nasjonal betydning. Komiteen viser til at regjeringen varsler at den vil øke bevisstheten om og styrke arbeidet for at kulturarven skal være en ressurs i by- og tettstedsarbeidet, gjennom anbefalinger om hvordan bevaring, bruk og utvikling kan medvirke til god stedsutvikling. Komiteen støtter dette.

Dokument 8:44 S (2016–2017)

Komiteen merker seg at statsråden i sitt svarbrev til komiteen den 18. april 2017 peker på at regjeringen sammen med Venstre har laget en plan for lokalisering av statlige arbeidsplasser.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, er tilfreds med at det har kommet en slik plan og anerkjenner at dette til enhver tid er den sittende regjerings ansvarsområde, men understreker at dette ikke er et arbeid som må gjøres ved «skippertak» med ujevne mellomrom, men at vi må komme dithen at lokalisering av statlige arbeidsplasser utenfor hovedstadsområdet løpende bør vurderes når nye offentlige arbeidsplasser etableres. Flertallet understreker at utflytting av allerede eksisterende statlige arbeidsplasser bør undergis en grundig vurdering, og at det skapes forutsigbarhet for ansatte. Slike omfattende endringer er likevel nødvendige for å spre kompetansearbeidsplasser til hensiktsmessige steder over hele landet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til sine merknader vedrørende statlige arbeidsplasser tidligere i denne innstillingen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, merker seg også at statsråden i sitt svarbrev påpeker at man allerede vet en god del om effektene ved lokalisering av statlige arbeidsplasser, og at dette spiller en vesentlig rolle i utviklingen av arbeidsmarkedene. Dette ble blant annet belyst og framhevet av kompetansearbeidsplassutvalget i 2011.

Komiteen er, i likhet med statsråden, slik det fremkommer av hans svarbrev, enig med forslagsstillerne om at det er viktig å ha kunnskap om regional utvikling og hva som påvirker regionale ulikheter. Komiteen merker seg at statsråden anfører at vi allerede har mye kunnskap og dokumentasjon om dette, og at det ikke er hensiktsmessig å iverksette en ny stor og ressurskrevende utredning om dette så kort tid etter den forrige. Komiteen støtter statsrådets vurdering av dette.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at kompetansearbeidsplassutvalget hadde som mandat å fremme forslag til tiltak for å sikre at kompetansearbeidsplasser og nye statlige arbeidsplasser blir spredt i hele landet. Dette var et viktig arbeid, men utredningen hadde ikke som mandat å vurdere hvordan fordelingen av statlige arbeidsplasser påvirker regionale ulikheter, slik representantforslaget ber om.

Disse medlemmer viser til at det i representantforslaget er reist fire spørsmål det er viktig å få svar på:

- Gir lokalisering av statlige arbeidsplasser ringvirkninger for lokalisering av privat virksomhet?
- Hvilke ulikheter er det i utdanningsnivå mellom statlige arbeidsplasser, kommunale arbeidsplasser og arbeidsplasser i privat sektor?
- Hvordan er forholdet mellom kvinner og menn i statlig, kommunal og privat virksomhet?
- Hvilken betydning har kompetansenivået i arbeidsstyrken i et lokalsamfunn for hvilke utdanningstilbud ungdommen søker seg til?

For å få et bredere og bedre grunnlag å vurdere statlig lokaliseringsspolitikk på, er det behov for mer kunnskap om effektene av lokalisering av statlige arbeidsplasser.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen igangsette en offentlig utredning om hvordan fordelingen av statlige arbeidsplasser påvirker regionale ulikheter på områder som utdanningsnivå, sosiale forskjeller og sysselsetting.»

Komiteen viser for øvrig til behandlingen av Meld. St. 18 (2016–2017) Berekraftige byar og sterke disktrikt i denne innstillingen, som også omhandler utflytting av statlige arbeidsplasser som et eget tema.

4. Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen gjennomføre tiltak som sikrer at nye statlige institusjoner og nye arbeidsplasser i eksisterende virksomheter som ikke er knyttet til tjenestetilbudet til hovedstadens befolkning, blir etablert utenom Oslo, og at også mindre byer og tettsteder får del i lokaliseringen av statlige arbeidsplasser.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen i budsjettforslagene redegjøre for hvordan statens retningslinjer for lokalisering av statlige arbeidsplasser er brukt i konkrete saker.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen i saker der endringer i oppgaver og ansvar medfører endret geografisk plassering av arbeidsplasser, gjøre rede for antallet det dreier seg om og utslaget på geografisk fordeling.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen i budsjettforslagene gi en oversikt over nye statlige arbeidsplasser etablert i Oslo, fordelingen internt i hovedstaden og ellers i landet.

Forslag fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre:

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen stimulere til økt avvirkning og planting gjennom skattelovgivningen, avskrivningsregler og muligheter for fondsavsetninger. Forskning og utvikling av nye bruksområder for trefiber må gis større oppmerksomhet og økonomisk støtte.

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen etablere egne tilskuddsordninger til desentralisert høyere utdanning til fylkene, i tillegg til de tilskuddsordninger som finnes gjennom høyskoler og universitet, og også legge fram forslag om hvordan finansieringen av slike desentraliserte tilbud kan styrkes generelt.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen legge til grunn at eventuelle endringer i kommunestrukturen skal være basert på frivillighet gjennom lokale initiativ og lokale prosesser.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen bidra til grønn omstilling i næringslivet gjennom å gi Enova, Investinor, Innovasjon Norge mfl. større ressurser og virkemidler for å bidra til omstilling.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen igangsette en offentlig utredning om hvordan fordelingen av statlige arbeidsplasser påvirker regionale ulikheter på områder som utdanningsnivå, sosiale forskjeller og sysselsetting.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen foreta endringer i statlig myndighetsutøvelse gjennom en reduksjon av kontroll- og rapporteringskrav til fordel for mer til-litsbaserte systemer.

5. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding I, II, III og V fremmes av en samlet komité.

Komiteens tilråding IV fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen sette i gang et arbeid for å øke utdanningskapasiteten i offentlig planlegging.

II

Stortinget ber regjeringen utrede en utvidelse av ordningen med byvekstavtaler til å omfatte flere byområder og fortløpende vurdere nye programmer og virkemidler for distriktene.

III

Stortinget ber regjeringen se på hvordan «New Urban Agenda» på en hensiktsmessig måte kan implementeres i Norge, og komme tilbake til Stortinget med dette på en egnet måte.

IV

Stortinget ber regjeringen bidra til en sterkere satsing på mineralnæringen gjennom at det legges fram en strategi for utviklingen av næringen, herunder tiltak for å redusere behandlingstiden vesentlig for søknader om uttak av mineralforekomster.

V

Meld. St. 18 (2016–2017) – Berekraftige byar og sterke distrikt og Dokument 8:44 S (2016–2017) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Heidi Greni, Jenny Klinge og Ivar Odnes om utredning av hvordan fordelingen av statlige arbeidsplasser påvirker regionale ulikheter – vedlegges protokollen.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 16. mai 2017

Helge André Njåstad

leder

Geir Sigbjørn Toskedal

ordfører

Vedlegg**Brev fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet v/statsråd Jan Tore Sanner til
Stortingets presidentskap, datert 28. februar 2017****Plan for lokalisering av statlige arbeidsplasser -
Retting**

Jeg viser til det utrykte vedlegget til Meld. St. 18 (2016-2017) Berekraftige byar og sterke distrikt, Plan for lokalisering av statlige arbeidsplasser. Det er behov for å gjøre presiseringer i materialet som er sendt over til Stortinget. Dette gjelder tabell 10 i planen, på side 41. Det bør presiseres at Sykehusinnkjøp HF i Vadsø er en nyetablert virksomhet, men at det ikke er nye arbeidsplasser. De ansatte kom fra HINAS, som var etablert i Vadsø fra tidligere. Det riktige tallet på ansatte er 43 personer.

Det legges inn en fotnote i tabellen der det presiseres at Sykehusinnkjøp i Vadsø er en nyetablert

virksomhet, men at arbeidsplassene allerede var i Vadsø. Tallet for ansatte i Sykehusinnkjøp HF justeres ned fra 50 til 43 i tabellen, og det presiseres hva som ligger i denne nyetableringen.

Det er også gjort en presisering i overskriften i tabellen, slik at det er klart at antall arbeidsplasser er anslag, basert på informasjon som er hentet inn fra departementene i februar 2017. I noen virksomheter kan ansatte ha arbeidssted utenfor hovedkontoret, eksempelvis i forbindelse med byggeprosjekter for Sykehusbygg, eller i forbindelse med veiprosjekter for Nye Veier. Vedlagt ligger en oppdatert versjon av tabell 10, med disse endringene.

